

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นักมานุษยวิทยาสนใจศึกษาความเชื่อดั้งเดิมของมนุษย์สมัยโบราณ เพื่อที่จะทำความเข้าใจถึงวัฒนธรรมของคนในสังคมนั้น ๆ เพราะความเชื่อนี้จะมีอิทธิพลลุ่มไปถึงวิถีชีวิตของคนในสังคม เช่น การเคารพนับถือผีสงเทวดา เทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แสดงออกในรูปการประกอบพิธี พิธีกรรมเพื่อสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างมนุษย์ และอำนาจเหนือธรรมชาติ และที่สำคัญเพื่อให้ตนเองมีความปลอดภัยสามารถเอาชนะธรรมชาติได้ ความเชื่อจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ดังปรากฏในรูปแบบพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน พิธีกรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ๆ ของสังคม (ยศ สันตสมบัติ ,2530 :1)

ในอดีตมนุษย์มีความรู้และขีดความสามารถจำกัด จึงไม่สามารถรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับตนเองและวัฒนธรรมของตน เพื่อใช้อธิบายปัญหาและข้อสงสัยต่างๆ ได้ แต่มนุษย์ย่อมหาทางออกให้ตนเองเสมอ และการหาทางออกให้กับปัญหาที่มนุษย์สงสัยแต่ไม่สามารถอธิบายได้นั้น มักออกในรูปของเทพนิยายและคติพื้นบ้านต่างๆ ที่กล่าวถึงต้นกำเนิดหรือที่มาของบรรพบุรุษ และประวัติความเป็นมาของชนเผ่า (ภิญโญ จิตต์ธรรม, 2522 : 3)

วรรณกรรมนั้นนับเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีความผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น เพราะวรรณกรรมมักเป็นการสะท้อนชีวิตมนุษย์และสังคม ผู้ประพันธ์วรรณกรรมมักเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นผลงานวรรณกรรมย่อมจะได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคมที่แวดล้อมที่ดำรงอยู่อย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ดังเช่น สภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในรูปแบบลักษณะต่างๆ ของผู้คนในสังคมนั้น วรรณกรรมบางประเภทมีลักษณะเป็นการสร้างจินตนาการขึ้นมา เช่น เรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ อำนาจลึกลับต่างๆ ใดๆก็ตามวรรณกรรมนั้นก็มิได้สามารถที่จะหลีกเลี่ยงการสะท้อนภาพของสังคมบางส่วนได้เลย เช่น สภาพภูมิประเทศการทำกิน ค่านิยม ความเชื่อ และความรู้สึกนึกคิดของประชาชน ดังนั้นในการศึกษาวรรณกรรมจึงเป็นการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์ของมนุษย์ ซึ่งในการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นในภาคต่างๆ ของไทยแล้วพบว่า แต่ละท้องถิ่นนั้นมีวรรณกรรมเป็นของตนเองเป็นเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น โดยปกติจะมีลักษณะร่วมกันกับวรรณกรรมแบบฉบับหรือวรรณกรรมภาคกลาง หรือภาคใกล้เคียงบ้าง ลักษณะร่วมกันของวรรณกรรมเหล่านั้น มีความคล้ายคลึงกันในโครงสร้างส่วนใหญ่และมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในโครงสร้างส่วนย่อย ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นผลมา

จากการสืบทอดวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นนั้นย่อมมีการผิดแผกกันไป อันเป็นผลให้ค่านิยมของสังคมต่างกันไป แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดและปรัชญาพุทธศาสนาตลอดจนความเชื่อของสังคมไทย ยังเป็นแนวคิดร่วมของสังคมซึ่งทำหน้าที่เชื่อมโยงแนวคิดของคนไทยในภูมิภาคต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องต้องกันอยู่โดยมาก และเป็นตัวกำหนดปทัสฐานในการดำเนินชีวิตของสังคมส่วนรวมชนชาติไทย รูปแบบที่แตกต่างกันไปนั้นน่าจะต้องศึกษาย้อนหลังดูประวัติศาสตร์ความเป็นมา และการพัฒนาทางด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชน

การศึกษาแก่นของเรื่องและคตินิยมในวรรณกรรมท้องถิ่นนี้ เพื่อที่จะได้มองเห็นมโนทัศน์ร่วมของประชาคมท้องถิ่น อันเป็นวิถีประชาคมสังคมนั้น ๆ เช่น ค่านิยมของบุคคลในอุดมการณ์ของสังคม (ตัวเอกของเรื่อง) ปรัชญาชีวิตของสังคม (จริยธรรม ความเชื่อ หลักธรรม ที่ใช้เชื่อมโยงในการดำเนินเรื่อง) โดยอนุมานว่าวรรณกรรมนั้นเป็นภาพสะท้อนของสังคม ฉะนั้น ค่านิยม ความเชื่อ คตินิยม อันปรากฏอยู่ในวรรณกรรม จึงเป็นมโนทัศน์ร่วมของสังคมนั้น ๆ โดยมีสมมุติฐานพื้นฐานว่าถ้าแก่นของเรื่องในวรรณกรรมขัดต่อความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความเชื่อ และอุดมคติของท้องถิ่นแล้ว วรรณกรรมเรื่องนั้น ๆ จะไม่อยู่ในความนิยม (ไม่นิยมอ่าน) และจะถูกทอดทิ้งมิได้คัดลอกกันต่อ ๆ มาให้ปรากฏถึงทุกวันนี้ ถึงแม้ว่าวรรณกรรมบางเรื่องของภาคอีสานจะประพันธ์มานานนับร้อยปีก็ตาม แต่ถ้ายังมีการกล่าวถึง หยิบยกขึ้นมาอ่านก็น่าจะถือว่ายังเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยอยู่ และน่าจะเชื่อว่าวรรณกรรมเหล่านั้นยังมีแก่นของเรื่องไม่ขัดต่อปรัชญาชีวิตของสังคม(ชวีช ปุณโณทก,2525:268)

ในวรรณกรรมต่าง ๆ ที่มีนั้นตำนานถือจัดเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่มีความผูกพันกับสังคมอย่างแนบแน่น โดยตำนาน คือเรื่องแสดงกิจกรรมอันมีมาแต่ปางหลัง เรื่องราวมนานที่เล่าสืบทอดกันมา (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน 2525 : 343) เป็นเรื่องราวที่เป็นความจริง มีสถานที่อ้างอิงถึงจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์(ผ่องพันธ์ มณีรัตน์ ,2525:135) โดยลักษณะของตำนานจะมีลักษณะ คือเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับนิทาน ปรัมปรา มีการผจญภัยผิดธรรมชาติ คนธรรมดาต่อสู้กับอำนาจธรรมชาติ เป็นเรื่องท้องถิ่น และเป็นเรื่องคนธรรมดาที่มีความถูกต้องทางประวัติศาสตร์ โดยการเข้าใจตำนานนั้น คือการเข้าใจสภาพความเป็นอยู่ทั่วไป ความเชื่อ อุดมคติของชาวบ้านในวัฒนธรรมนั้น ดังนั้นตำนานจึงเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมในอดีต โดยได้จากการอธิบายของชาวบ้านถึงพิธีกรรม เทคโนโลยี และเรื่องราวทางวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่สำคัญยิ่งอื่นใด ก็คือ ในตำนานนั้นสะท้อนให้เห็นอารมณ์ของชาวบ้าน เนื่องจากปรากฏข้อเท็จจริงอยู่หนึ่งว่า ตัวละครในนิทานชาวบ้านและเทพนิยายต่าง ๆ นั้น อาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างซึ่งไม่เคยปรากฏขึ้นจริงในสังคมนั้น ๆ และเป็นพฤติกรรมที่ผิดไปจากปกติธรรมดาของชาวบ้าน ด้วยเหตุนี้ก็จะเห็นได้ว่า คติชาวบ้านและวัฒนธรรมมีความหมายใกล้เคียงกัน เพราะวัฒนธรรมในความหมายเชิงมานุษยวิทยาหมายถึง "วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นกำหนดขึ้น มิใช่สิ่งที่มนุษย์ทำตามสัญ

ขาดญาณ อาจจะมีการประดิษฐ์วัตถุสิ่งของขึ้นใช้หรืออาจจะเป็นการกำหนดพฤติกรรมและ/หรือความคิด ตลอดจนวิธีการหรือระบบการทำงาน ฉะนั้นวัฒนธรรมก็คือ ระบบในสังคมมนุษย์ที่มนุษย์สร้างขึ้น มีระบบที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามสัญชาตญาณ”(อมรา พงศาพิชญ์,2541: 1)

ตำนานทางประวัติศาสตร์และประวัติศาสตร์อารยธรรมเรื่องเล่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่เกี่ยวกับชาติและวีรบุรุษในสังคมนั้น จัดเป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ชาติที่ได้มีการแพร่หลายมากที่สุด ซึ่งในระยะ ๔ - ๕ ปีที่ผ่านมา ได้มีกระแสความสนใจเรื่องชนชาติไทย การเสาะแสวงหาความรู้ทางวรรณกรรมของคนไทยที่อยู่นอกประเทศก็มีมากขึ้น นักวรรณกรรมก็อยากค้นคว้าว่าคนไทยที่อยู่นอกประเทศรับรู้วรรณกรรมเรื่องใดบ้าง และเนื้อหาอย่างไร เหมือนคล้ายหรือแตกต่างจากวรรณกรรมที่รับรู้กันอยู่ในประเทศไทยอย่างไร จึงเริ่มมีงานออกเก็บข้อมูลภาคสนามในวัฒนธรรมคนไทยนอกประเทศ และวิเคราะห์เปรียบเทียบนิทาน วรรณกรรมสำนวนต่าง ๆ การศึกษาเปรียบเทียบจึงได้ขยายวงกว้างไปยังคนไทยกลุ่มอื่น ๆ นอกประเทศ และวัตถุประสงค์ในการศึกษาก็ขยายกว้างขึ้นจากการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นลักษณะทางวรรณกรรมไปสู่การเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกลุ่มต่าง ๆ การติดต่อสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในหมูชนชาติไทย

การศึกษานิทานวรรณกรรมที่เป็นการรับรู้ในหมู่คนไทยนอกประเทศยังอยู่ในระยะเริ่มต้น นิทานวรรณกรรมเรื่องที่หยิบยกมาศึกษาก็ยังมีไม่กี่เรื่อง งานศึกษาวิจัยนิทานวรรณกรรมเพื่อจุดประสงค์ในการที่จะเข้าใจชนชาติไทยก็ยังมีไม่มากนัก ในที่นี้จะขอกล่าวถึงงานวิจัยนิทานวรรณกรรมที่อยู่ในความสนใจร่วมกันของนักวิชาการหลายประเทศในแถบเอเชียอาคเนย์นี้ คือตำนานวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ซึ่งเป็นเรื่องที่มีการศึกษาจากนักวิชาการต่างสาขาวิชามากที่สุดและมีลักษณะ "ข้ามชาติ" มากที่สุดชิ้นหนึ่ง (ศิริพร ณ. กลาง, 2545: 250)เพราะเป็นวรรณกรรมประเภทตำนานที่มีภาษาเก่าแก่ในวัฒนธรรมสองฝั่งโขงที่คนทั่วไปยากที่จะทำความเข้าใจ เนื้อเรื่องมีความอลังการทั้งในด้านเสียงและความหมาย ตลอดจนการใช้ถ้อยคำบางคำคล้ายคลึงกับวรรณคดีของทางล้านนาและภาคกลางของไทยในสมัยอยุธยา การประพันธ์ชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบชาวบ้านอย่างละเอียดชัดเจน ในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้สามารถยืนยันได้ว่าวรรณกรรมเรื่องนี้มีความยิ่งใหญ่ด้านเนื้อหา และเป็นมรดกชิ้นสำคัญอันหนึ่งของสังคมไทย ดังนั้นวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการทำความเข้าใจสังคมและวัฒนธรรมของดินแดนล้านนา ล้านช้าง ซึ่งวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ได้สะท้อนภาพของสังคมกสิกรรมและการดำรงชีวิตของคนในสมัยนั้นอย่างชัดเจน คือกล่าวถึงบทบาทของผู้นำในการทำนา หาบปลา ล่าเนื้อ จุดนี้เองที่วรรณกรรมเรื่องนี้ได้ให้ข้อมูลที่แตกต่างจากตำนาน หรือพงศาวดารเรื่องอื่น ในบริเวณเดียวกัน (ดวงเดือน บุญยาว ,2545 : 49) ใน การศึกษางานทางด้านวรรณกรรมจึงควรได้รับรู้อันสิ่งทีศึกษามากกว่าตัวของวรรณกรรมเอง ดังเช่นแนวคิดทางการเมือง ซึ่งสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มิและแอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ในงานวรรณกรรม

ต่าง ๆ โดยมีได้มีการกล่าวและแสดงออกมาโดยตรง เพราะพฤติกรรมของคนไทยมักเป็นคนที่เก็บความรู้สึกเก่ง การถ่ายทอดความคิดต่าง ๆ จึงเป็นการถ่ายทอดในลักษณะการถ่ายทอดทางอ้อม ซึ่งรูปแบบคำสอนที่แฝงสอดแทรกอยู่ในเนื้อเรื่องของวรรณกรรมท้าวอู่ ท้าวเจืองนั้น เป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องการปกครองหรืออาจจะเรียกได้ว่าเป็นเรื่องของความคิดทางอำนาจ อันเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยและทุกสังคม เพราะอำนาจเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพยิ่งในอันที่จะจัดระเบียบทางการเมืองภายในสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับอำนาจนั้น นักสังคมศาสตร์ส่วนมากให้ความสนใจในการศึกษาหลายประเด็น เพราะเป็นเรื่องใหญ่ในทางการเมือง การปกครองและมีความสำคัญต่อระบบสังคมทั้งระบบมาก ดังนั้นการศึกษาความคิดทางอำนาจของภูมิภาคล้านนาและล้านช้างนี้ จึงเป็นประโยชน์ในแง่การเสริมความเข้าใจทางการเมืองให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และช่วยให้นักสังคมศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ได้เข้าใจความคิดทางการเมืองในสังคมบริเวณนี้ได้รอบด้านและหลากหลายมิติมากขึ้น ดังนั้นการตีความทางวรรณกรรมจึงน่าที่จะเป็นหนทางหนึ่งในการเรียนรู้ความคิดทางสังคม ตลอดจนความคิดทางอำนาจของคนในอดีตผ่านในรูปของการตีความทางวรรณกรรม และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นประโยชน์ที่จะทำให้เข้าใจลักษณะเฉพาะพื้นฐานทางการเมืองของคนในบริเวณนี้ เพื่อเป็นการนำไปใช้ในการอธิบายสถานการณ์และปรากฏการณ์ต่างๆ ทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง เพราะแนวคิดทางบริบทหนึ่ง ๆ อาจจะไม่สามารถนำไปใช้ได้ไปอีกบริบทหนึ่งได้อย่างสมบูรณ์ จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนบ้างเมื่อบริบทเปลี่ยนแปลงไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของดินแดนล้านนาและล้านช้าง จากวรรณกรรมท้าวอู่ ท้าวเจือง
2. เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ โครงสร้างทางอำนาจ ตลอดจนบทบาทความสัมพันธ์ทางอำนาจ จากวรรณกรรมท้าวอู่ ท้าวเจือง

สมมติฐาน

1. วรรณกรรมสะท้อนความเป็นอยู่ วิถีชีวิตตลอดจนสังคมและวัฒนธรรมในอดีตกาลของผู้คนในล้านนาและล้านช้าง
2. ความคิดทางอำนาจมีบทบาทที่ซับซ้อน ตลอดจนมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับผู้คนในล้านนาและล้านช้าง โดยมีสาระและกุศโลบายแทรกอยู่ในวรรณกรรมท้าวอู่ท้าวเจือง

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้านี้มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. เอกสารที่ทำการศึกษาคัดเลือกวรรณกรรมที่ใช้ในการศึกษาเป็น 2 กลุ่ม
วรรณกรรม คือวรรณกรรมล้านนา และวรรณกรรมจากล้านช้าง
วรรณกรรมล้านนา ประกอบด้วย พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนฉบับที่ 1
พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนฉบับที่ 2 ตำนานเมืองเชียงใหม่
วรรณกรรมจากล้านช้าง ประกอบด้วย วรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองฉบับล้านช้าง
โดยนำวรรณกรรมทั้ง 4 ฉบับ มาใช้ในการตีความการศึกษาด้านอำนาจประกอบกับ
วรรณกรรมฉบับอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาโดยรวม โดยเน้นที่การ
วิจัยเอกสารเป็นหลัก
2. แนวคิดเรื่องอำนาจที่ใช้ในการศึกษา จะใช้แนวคิดเรื่องอำนาจ ของมิเชล ฟูโก
(Michel Foucault) และโรแลนด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) จากงานของไชยรัตน์ เจริญสิน
โอฬาร เป็นหลัก
3. วรรณกรรมทั้ง 4 ฉบับ เป็นวรรณกรรมที่ศึกษาจากงานหัตถ์เขียนที่ผู้อื่นได้ศึกษา
และวิเคราะห์มาแล้วระดับหนึ่ง

วิธีการศึกษา

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1. การศึกษาจากวรรณกรรม การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (documentary
research) เกี่ยวกับท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ที่ปรากฏในเอกสารต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับท้าวฮุ่ง ท้าว
เจือง โดยคัดเลือกวรรณกรรมท้าวฮุ่งท้าวเจืองฉบับล้านช้างที่ได้จากการศึกษาของดวงเดือน
บุญยาวง พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนฉบับที่ 1 พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนฉบับที่
2 และตำนานเมืองเชียงใหม่ที่ได้จากการศึกษาของประคอง นิมมานเหมินท์ ตลอดจน
เอกสารทางวรรณกรรมที่มีความเกี่ยวข้อง ด้วยวิธีการวิเคราะห์สาระเนื้อหาของเรื่อง เพื่อใช้ใน
การอธิบายถึงลักษณะต่าง ๆ ที่ได้จากรวม
2. วิเคราะห์โดยการนำวรรณกรรมทั้ง 4 ฉบับ มาศึกษาเปรียบเทียบในแบบสหพหุ
โดยเน้นมิติเรื่องอำนาจด้านพื้นที่ และมิติเรื่องอำนาจด้านภาษา

เรื่องราวของมหากาพย์ท้าวฮุ่งท้าวเจืองกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้าวฮุ่งท้าวเจืองสำนวนอื่น

เรื่องราวของท้าวฮุ่งท้าวเจือง มีปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ หลายประเภท ได้แก่ ตำนาน พงศาวดาร นิทานพื้นบ้านและวรรณคดีร้อยกรอง เรื่องราวที่เล่ามีทั้งที่ตรงกันและแตกต่างกัน ความผิดแผกของเรื่องราวที่เล่า ผู้วิจัยเห็นว่าหากได้นำมหากาพย์เรื่อง ท้าวฮุ่งท้าวเจือง กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้าวฮุ่งท้าวเจืองสำนวนอื่น ๆ มาใช้ประกอบในการศึกษา จะช่วยให้มองเห็นความเหมือนคล้ายและความแตกต่างของเรื่องราว อีกทั้งยังจะช่วยให้มองเห็นถึงความสัมพันธ์ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

วรรณกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับท้าวฮุ่งท้าวเจือง

วรรณกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับท้าวฮุ่งท้าวเจืองสามารถแบ่งได้จากแหล่งที่มาออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. วรรณกรรมจากล้านนา
2. วรรณกรรมจากสิบสองพันนา
3. วรรณกรรมจากเชียงตุง
4. วรรณกรรมจากล้านช้าง

1. วรรณกรรมจากล้านนา พบว่า วรรณกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับท้าวฮุ่งท้าวเจืองเท่าที่รวบรวมได้มีถึง 6 เรื่อง ถือเป็นแหล่งที่มีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้าวฮุ่งท้าวเจืองมากที่สุดแหล่งหนึ่ง โดยมีลักษณะเป็นตำนานและพงศาวดาร แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1 วรรณกรรมที่เสนอเรื่องราวของท้าวฮุ่งท้าวเจืองไว้ในบางส่วนของเนื้อหาทั้งหมด วรรณกรรมประเภทนี้ได้แก่วรรณกรรมที่เป็นประเภทตำนานและพงศาวดารของเมือง

1.1.1 ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ คณะกรรมการจัดพิมพ์เอกสารทางประวัติศาสตร์ สำนักนายกรัฐมนตรี จัดพิมพ์เผยแพร่เมื่อปี พ.ศ. 2514 มีคำชี้แจงในหน้าคำนำว่า ตันฉบับเดิมเป็นใบลาน 8 ผูก จารด้วยอักษรพื้นเมืองล้านนา นายสงวน โชติสุขรัตน์ ได้มาจากพระมหาหมื่น วุฑฒยาโณ วัดเจดีย์หลวง จังหวัดเชียงใหม่ นายทน ดนมัน เป็นผู้ปริวรรตเป็นอักษรไทยกลาง และนายสงวน โชติสุขรัตน์ ได้ขัดเกลาสำนวนภาษาให้มีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาไทยกลางเพื่อให้อ่านเข้าใจได้ทั่วไป

1.1.2 ตำนานเมืองพะเยา ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ วิทยาลัยครูเชียงใหม่ จัดพิมพ์เผยแพร่ในรูปเอกสารอัดสำเนา ร่วมกับคำเล่นคำขอเมื่อ พ.ศ. 2526 ตันฉบับ

เป็นของหอสมุดแห่งชาติ เป็นใบลาน 57 ลาน จารเป็นอักษรพื้นเมือง ปวิรรตเป็นอักษรไทย กลางโดย อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว เรียบเรียงเป็นภาษาไทยกลางโดยจินตนา มัชฌมบุรุษ

1.1.3 พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 61 ดอนตัน ในที่นี้จะเรียกว่า พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน ฉบับที่ 1

1.1.4 พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสนในประชุมพงศาวดาร ภาคที่ 61 ดอนปลาย ในที่นี้จะเรียกว่า พงศาวดารเมืองเงินยางเชียงแสน ฉบับที่ 2

1.1.5 พงศาวลานนาไทย ในประชุมพงศาวดารภาคที่ 10 ข้อความในตอน ที่ 1 อารัมภกถาแจ้งที่มาว่า พระเจ้าสุริยวงศ์ผริตเดชพระเจ้านครเมืองน่านให้แสนหลวงราชสม ภาคแต่งไว้

1.2 วรรณกรรมที่มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องของท้าวฮุ่งท้าวเจืองโดยตรงวรรณกรรม ล้านนาที่มีเนื้อหาว่าด้วยเรื่องของท้าวฮุ่งท้าวเจืองโดยตรง คือ ตำนานพระยาเจืองหรือนิสัยบา เจือง ต้นฉบับเป็นใบลานจารด้วยอักษรพื้นเมืองล้านนา

2. วรรณกรรมจากสิบสองพันนา เรื่องราวของพญาที่เป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ ปรากฏในวรรณกรรมประเภทตำนานและพงศาวดาร พบจำนวน 3 ส่วน และเป็นวรรณกรรม มุขปาฐะ 1 ส่วน นอกจากนี้ยังพบเรื่องเจ้าแสงต่อซึ่งมีเรื่องราวคล้ายคลึงกับท้าวฮุ่งท้าวเจือง และเจ้าเจืองหาญอีก 1 ส่วน

2.1 ศาสตร์พรหมเมืองเชียงเจือง

2.2 พับพื้นเมืองเรื่องคาวพันนาเชียงรุ่งและเชื้อเครือเจ้าแผ่นดินแสนหวีฟ้า

2.3 ตำนานพื้นเมืองสิบสองพันนา

2.4 วรรณกรรมมุขปาฐะเรื่องเจ้าเจืองหาญ

2.5 เรื่องเจ้าแสงต่อ

3. วรรณกรรมจากเชียงตุง วรรณกรรมที่กล่าวถึงเรื่องราวที่มีตัวละครชื่อ เจือง แต่ พบว่ามีเรื่อง อ้ายแสงต่อ ซึ่งเป็นเรื่องที่มีส่วนคล้ายคลึงกับเรื่องเจ้าแสงต่อกับเรื่องเจ้าเจืองหาญ ของสิบสองพันนา และเรื่องท้าวฮุ่งท้าวเจืองในวรรณกรรมจากล้านนา เรื่อง อ้ายแสงต่อ ปรากฏ ในตำนานเมืองเชียงตุง เรื่องอ้ายแสงต่อใน ตำนานเมืองเชียงตุง ส่วนใหญ่ตรงกับเรื่องเจ้า แสงต่อในตำนานพื้นเมืองสิบสองพันนา มีต่างกันบ้างเล็กน้อย

4. วรรณกรรมจากล้านช้าง เท่าที่สำรวจพบเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ 3 เรื่อง แต่งเป็นร้อยกรอง 2 เรื่อง คือ เรื่องท้าวบาเจือง และเรื่อง ท้าวยี่บาเจือง แต่งเป็นร้อยแก้ว 1 เรื่อง ท้าวยี่กับเจืองห้า เรื่อง ท้าวบาเจือง (ประคอง นิมมานเหมินท์ ,2530 :47-60)

2. การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์ จะใช้การตีความ (Interpretation) จัดประเภทของวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง ออกตามแหล่งข้อมูลและพื้นที่ เช่น วรรณกรรมจากล้านนา วรรณกรรมจากล้านช้าง โดยเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองโดยตรงเป็นหลัก ตลอดจนศึกษาเอกสารที่มีความเกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลนั้นเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของวรรณกรรม โดยจะเน้นที่เนื้อหาของวรรณกรรมและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอำนาจเป็นหลัก การวิเคราะห์ตีความข้อมูลนั้นจะอาศัยกรอบแนวคิดทางทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจในแง่มุมต่าง ๆ

การวิเคราะห์วาทกรรมเรื่องอำนาจโดยนำอำนาจในฐานะที่เป็นวาทกรรมมาวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ บทบาทของวาทกรรมเกี่ยวกับอำนาจที่มีแฝงอยู่ในท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง อันเป็นวาทกรรมของคนในแถบล้านนาและล้านช้างนี้ ว่าเป็นการสร้างวาทกรรมขึ้นมาเพื่อปกปิดอำพรางเก็บกดบางอย่าง หรือเพื่อควบคุมบางสิ่ง ผ่านในรูปตำนาน นิทานปรัมปรา อันเห็นได้จากกรกล่าวถึงขุนเจืองในตำนานเชียงใหม่กับตำนานพะเยา ว่าขุนเจืองมีเชื้อสายบรรพบุรุษมาจากมังรายโดยตรง เท่ากับเป็นการปฏิเสธความสัมพันธ์ของขุนเจืองกับพะเยา ที่เมืองเชียงใหม่พยายามควบคุมไว้ในอำนาจ อันเป็นการสะท้อนถึงวาทกรรมในการควบคุมของดินแดนต่าง ๆ ที่มีต่อกันผ่านการชี้้นำทางความคิดที่มีเหนือดินแดนอื่น ๆ โดยผนวกเอาตำนานปรัมปราเข้ามาในกรอบทางประวัติศาสตร์

แยกการวิเคราะห์เป็น 2 ด้านหลักคือ

1 การวิเคราะห์อำนาจเชิงพื้นที่ของวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองที่เป็นวรรณกรรมร่วมของคนในดินแดนแถบล้านนาและล้านช้างนี้เพื่อดูถึงบทบาท หน้าที่ ตลอดจนความสัมพันธ์ของอำนาจ ต่อดินแดนต่าง ๆ แสดงถึงการสร้างอำนาจและกำหนดผู้ดูแลและรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของพื้นที่อันเป็นการแสดงถึงอำนาจที่ห้อมล้อม ผ่านการให้ความหมาย หรือสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม ผ่านการจัดระเบียบพื้นที่อันเป็นการแสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยสามารถวิเคราะห์ได้จากตำนานท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองในตำนานต่าง ๆ ที่กล่าวว่าท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองนั้นเป็นบรรพบุรุษของตน อันเป็นทั้งสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรม อันแสดงความสัมพันธ์อำนาจเชิงพื้นที่ของตำนานต่าง ๆ ที่ปรากฏ ต่อผู้คนในแถบนี้

2 การวิเคราะห์อำนาจในเชิงภาษาโดยนำวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจืองมาวิเคราะห์อำนาจในแง่มุมมองภาษาอันเป็นการวิเคราะห์การแสดงอำนาจผ่านการใช้ภาษา และสิ่งที่ซ่อนอยู่ในวรรณกรรม ที่พยายามปกปิดโดยใช้อำนาจทางภาษาในรูปวรรณกรรมเป็นตัวอำพรางความคิดและทรรศนะของคนในอดีต ผ่านการสร้างความจริงทางประวัติศาสตร์ ผ่านวรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง อันเป็นการสร้างอำนาจในรูปความจริงผ่านตัวอักษร ที่มีความซับซ้อนและมองไม่เห็นถึงตัวอำนาจ

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจในแง่มุมมองต่าง ๆ ของนักคิดปรัชญาทางสังคมศาสตร์มาใช้ในการวิเคราะห์วรรณกรรมท้าวฮุ่ง ท้าวเจือง เพื่อให้การวิเคราะห์การตีความเชิงอำนาจมีความสมบูรณ์หลากหลายในทุก ๆ มุมมองมากที่สุด อันเป็นการสะท้อนมุมมองอำนาจในแง่ ๆ ต่าง อย่างครอบคลุมที่สุด ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอำนาจจึงมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับกรอบแนวคิดทางทฤษฎี โดยหลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจะมีการนำข้อมูลที่วิเคราะห์มาได้มาเขียนเป็นรายงานวิจัย เพื่อสรุปผลการวิจัย โดยมีการนำเสนองานวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในแง่มุมมองอำนาจ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในระบบวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนแนวคิดทางอำนาจ ของผู้คนในอดีตโดยผ่านทาง การสะท้อนทางวรรณกรรม
2. เพื่อนำแนวคิดที่ได้จากการศึกษา มาพัฒนาและปรับใช้ในการดำรงอยู่ในสังคม
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์วรรณกรรมท้องถิ่นอันเป็นมรดกร่วมกันของชนชาติแถบนี้ให้คงอยู่ และอาจเป็นตัวกระตุ้นให้มีการสนใจในการทำการศึกษาอย่างกว้างขวางต่อไป
4. เพื่อให้เข้าใจความคิด ความเชื่อ ตลอดจนทัศนคติของผู้ประพันธ์วรรณกรรม ซึ่ง มีบทบาทต่อสังคมว่านักคิดนักประพันธ์ในอดีตมีบทบาทอย่างไรในการนำเสนออะไรต่อสังคมในยุคสมัยนั้น

